

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ

พิชิตวรรณ กิติคุณ

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

การบริหารประเทศภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น มีองค์ประกอบสำคัญที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกัน คือ ฝ่ายการเมืองที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งซึ่งทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และฝ่ายบริหารราชการที่มีระบบราชการและข้าราชการเป็นฟันเฟืองสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และอาจมีบทบาทในการกำหนดนโยบายระดับหนึ่ง บทบาทและความสัมพันธ์ของฝ่ายการเมืองกับฝ่ายข้าราชการประจำถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐซึ่งมีองค์ประกอบคือการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ หากฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก็จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของนโยบายที่ได้กำหนดไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารประเทศให้ดำเนินต่อไปอย่างเรียบร้อยและเกิดประโยชน์ต่อประชาชน และการจะเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการเมือง บทบาทหน้าที่หลักของฝ่ายการเมือง ความหมายของการบริหารราชการ และบทบาทหน้าที่หลักของข้าราชการประจำ เพื่อจะได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน

ความหมายของการเมือง

การให้ความหมายของคำว่าการเมืองนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การรับรู้ และความเข้าใจของแต่ละบุคคล หรือที่เรียกว่ากระบวนการกล่อมเกลாதองสังคมและการเมืองของแต่ละบุคคล บุคคลที่เติบโตมาภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมอาจเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นปกครองที่จะใช้อำนาจเพื่อปกครองประเทศ ประชาชนไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ปกครองประเทศ ในขณะที่บุคคลที่เติบโตภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อาจจะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของการปกครองโดยรัฐบาลที่มาจากระชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าการเมืองนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมและการเมืองมาตั้งแต่เยาว์วัย ทั้งจากครอบครัว ญาติมิตร กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ชุมชน และสังคม ซึ่งการจะมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ระยะเวลาในการถ่ายทอดความรู้ และสถานการณ์ที่เอื้อต่อการถ่ายทอดความรู้ อย่างไรก็ตามมีแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ โดยแนวคิดนี้มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจของรัฐในการบริหารกิจการบ้านเมือง โดยที่บุคคลใดหรือกลุ่มใดในสังคมซึ่งอาจมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดกันก็ตาม หรือมีความเห็นเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ตาม มาทำการต่อสู้เพื่อสรรหาบุคคลมาทำหน้าที่ในการปกครองและเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะให้สามารถตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมได้

โดยชอบธรรม ความหมายนี้สะท้อนถึงโลกของความเป็นจริงของการเมืองในหลาย ๆ ประเทศ ที่มีภาพลักษณ์ของการช่วงชิงหรือการได้มาซึ่งตำแหน่งและอำนาจทางการเมือง โดยไม่มีกติกากฎหรือฝ่าฝืนกติกากฎที่กำหนดไว้

2. แนวคิดการเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม โดยแนวคิดนี้มองว่าการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับผลกระทบจากทั้งทางตรงและทางอ้อมมีความเห็นพ้องต้องกันและยอมรับในกติกากฎที่กำหนดการใช้อำนาจเพื่อแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม แต่หากสังคมที่ยังไม่มีความเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับกติกากฎที่กำหนดสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม การเมืองก็ยังคงเป็นเรื่องของการแข่งขันกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งปันคุณค่าที่ให้ประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3. แนวคิดการเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง โดยแนวคิดนี้มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้งของกลุ่มบุคคลที่ต้องการเข้ามาใช้อำนาจทางการเมือง โดยมีทั้งคนที่สมหวังและคนที่ไม่สมหวัง คนที่ไม่สมหวังย่อมเกิดความไม่พอใจและนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่หาข้อยุติได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ผู้คนซึ่งต้องการใช้ทรัพยากรนั้นมีอยู่มากและมีความต้องการใช้อย่างไม่มีขีดจำกัด การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่คนในสังคมไม่อาจตกลงกันได้จนทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นซึ่งหากไม่อาจยุติข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ บ้านเมืองย่อมตกอยู่ในสภาวะยุ่งยากวุ่นวาย และอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศได้

4. แนวคิดการเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยแนวคิดนี้มองว่าการเมืองควรจะเป็นเรื่องของการประนีประนอม ผลประโยชน์ต่าง ๆ มิใช่การต่อสู้เพื่อแย่งชิงผลประโยชน์ส่วนตนหรือพรรคพวก

5. แนวคิดการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศ โดยแนวคิดนี้มองว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารราชการเป็นเรื่องที่ยากจะแยกออกจากกันได้ เนื่องจากอำนาจทางการเมืองได้ถูกนำไปใช้ผ่านการควบคุมการบริหารราชการให้มีการดำเนินงานตามนโยบายซึ่งรวมถึงการควบคุม แต่งตั้ง คัดสรรเลือกข้าราชการประจำผู้ซึ่งน่านโยบายไปปฏิบัติ

6. แนวคิดการเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยแนวคิดนี้มองว่าการเมืองคือกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยฝ่ายการเมืองทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่วนฝ่ายบริหารราชการทำหน้าที่น่านโยบายไปปฏิบัติ การเมืองกับการบริหารราชการจึงแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด (ชำนาญ คำชู, 2555)

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปความหมายของการเมืองในลักษณะที่ครอบคลุมและเหมาะสมได้ว่าการเมืองคือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ เพื่อจัดสรรผลประโยชน์และคุณค่าต่าง ๆ ทางสังคมให้แก่ประชาชนโดยส่วนรวมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งการจัดสรรผลประโยชน์และคุณค่าทางสังคมให้แก่ประชาชนจะออกมาในรูปของกฎหมาย นโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่ง เป็นต้น

บทบาทหน้าที่หลักของฝ่ายการเมือง

บทบาทหน้าที่หลักของฝ่ายการเมืองที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย โดยปกติการกำหนดนโยบายของรัฐมีได้หลายรูปแบบ ได้แก่

1.1 พระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและการยินยอมของรัฐสภา

1.2 พระราชกำหนด ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจบริหารให้ใช้บังคับ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

1.3 พระราชกฤษฎีกา ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งพระราชกฤษฎีกามีศักดิ์ต่ำกว่าพระราชบัญญัติและขัดต่อพระราชบัญญัติไม่ได้

1.4 กฎกระทรวง ซึ่งเป็นกฎที่กระทรวงต่าง ๆ กำหนดขึ้นมาเพื่อให้มีผลบังคับใช้โดยเร็วในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม

2. การกำกับ ดูแล ควบคุม และติดตามผลการนำนโยบายไปปฏิบัติของข้าราชการประจำว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือไม่เพียงใด ซึ่งโดยปกติรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงจะเป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุม และติดตามผลการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

3. การให้ความเห็นชอบและการแต่งตั้งข้าราชการประจำระดับสูง (ระดับกรมขึ้นไป) เพื่อให้เป็นหลักประกันว่านโยบายของฝ่ายการเมืองจะได้รับการปฏิบัติจากข้าราชการประจำอย่างเต็มความสามารถ หากข้าราชการประจำละเลยไม่นำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ฝ่ายการเมืองก็มีอำนาจในการโยกย้ายข้าราชการดังกล่าวได้จากเหตุผลว่าย้ายเพื่อความเหมาะสมและเพื่อให้นโยบายบรรลุผลสำเร็จ ส่วนการแต่งตั้งข้าราชการระดับล่างนั้นเป็นเรื่องของข้าราชการประจำ (ชานาญ คำชู, 2555)

ความหมายของการบริหารราชการ

ความหมายของการบริหารราชการสามารถแยกพิจารณาได้ 2 กลุ่มแนวคิด สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดมุมแคบ โดยแนวคิดนี้มองว่าการบริหารราชการเป็นเรื่องของการนำนโยบายของรัฐเฉพาะของฝ่ายบริหาร ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

2. แนวคิดมุมกว้าง โดยแนวคิดนี้มองว่าการบริหารราชการเป็นเรื่องของการนำนโยบายทุกประเภทของรัฐ ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยจะมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก (วิชชุกร นาครน, 2550, น. 3-5)

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปความหมายของการบริหารราชการได้ว่า การบริหารราชการคือกระบวนการนำนโยบายของรัฐหรือฝ่ายการเมืองไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยใช้ศาสตร์

และศิลปินในการนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งองค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติโดยตรงเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ก็คือ ระบบราชการหรือฝ่ายข้าราชการประจำ ซึ่งเป้าหมายนั้นจะมาจากแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ระบุในรัฐธรรมนูญ คำแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นไปตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติงานภายใต้กรอบของกฎหมาย เพื่อให้การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อันประกอบด้วย คน เงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งกฎหมายที่สำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เป็นต้น

บทบาทหน้าที่หลักของข้าราชการประจำ

ข้าราชการประจำทุกหน่วยงานของรัฐโดยปกติจะมีบทบาทหน้าที่หลักที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานประจำ คือการปฏิบัติงานของสังกัดกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เทียบเท่า โดยมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการ และขั้นตอน ในการปฏิบัติที่แน่นอนและชัดเจน เป็นงานที่ทำประจำ ไม่มีกรอบเวลาสิ้นสุด เช่น งานธุรการ งานการเงิน งานบุคลากร งานป้องกันปราบปราม งานบริการต่าง ๆ เป็นต้น

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติ ถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่หลักที่สำคัญประการหนึ่งของข้าราชการประจำ ซึ่งมีความยากในการปฏิบัติมากกว่างานประจำ เพราะนโยบาย แผนงาน โครงการนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และมีกรอบเวลาในการปฏิบัติ และต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ สนับสนุนจำนวนมาก ดังนั้น นโยบายที่นำไปปฏิบัติ จะสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของข้าราชการประจำ

3. การให้ข้อมูลรายละเอียด คำชี้แจง และความคิดเห็นบางประการแก่ฝ่ายการเมืองในการกำหนดนโยบายหรือการให้ข้อมูลในการแถลงต่อรัฐสภา โดยเฉพาะเป็นรายละเอียดระดับปฏิบัติมิใช่ระดับนโยบาย เพราะข้าราชการประจำรู้รายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ได้ดีกว่าฝ่ายการเมือง เช่น ในการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง เกี่ยวกับความบกพร่องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การจัดซื้อจัดจ้างวัสดุครุภัณฑ์ที่ผิดมาตรฐาน หรือการปฏิบัติงานที่ขาดประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร รัฐมนตรีกระทรวงนั้น ๆ จะต้องขอคำปรึกษาและขอข้อมูลรายละเอียดจากข้าราชการประจำ เพื่อนำไปชี้แจงในรัฐสภา

4. การคิดริเริ่มและการเสนอแนะนโยบายใหม่ ๆ แก่ฝ่ายการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทใหม่ในปัจจุบันของข้าราชการประจำ โดยเฉพาะเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นเชิงวิชาการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมแก่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี เพราะรัฐมนตรีบางกระทรวงอาจไม่มีความรู้ในเชิงเทคนิคเกี่ยวกับงานในกระทรวงนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความคิดริเริ่มใหม่ ๆ จากข้าราชการระดับสูง (อธิบดี หรือปลัดกระทรวง) เช่น งานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งานด้านการแพทย์ งานด้านกฎหมาย เป็นต้น

5. งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายครั้งคราว หรือคำสั่งเฉพาะกิจจากฝ่ายการเมือง ลักษณะงานดังกล่าวจะไม่มีแผนกำหนดไว้ล่วงหน้า แต่จะเป็นคำสั่งเฉพาะกิจ

เป็นเรื่อง ๆ ไป โดยปกติจะมีงบประมาณมาให้ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานระดับล่างมีงานเพิ่มเติมนอกกรอบนโยบายและแผนที่กำหนดไว้เดิม (ชำนาญ คำชู, 2555)

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ

แม้ว่าฝ่ายการเมืองมีบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบาย ควบคุม กำกับ และดูแลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผลสำเร็จ ส่วนฝ่ายบริหารราชการหรือข้าราชการประจำมีบทบาทหน้าที่ในการนำนโยบายที่ฝ่ายการเมืองกำหนดไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นการแยกบทบาทหน้าที่ออกจากกันอย่างชัดเจน ไม่แทรกแซงหรือก้าวข้ามบทบาทหน้าที่กันก็ตาม แต่ในแง่ของความเป็นจริง กระบวนการทั้งสองมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้เปรียบเสมือนเหรียญที่มีสองด้าน เพราะทั้งสองฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกันและพึ่งพากันตลอดเวลา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทของฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำจึงต้องมีการทำงานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้การทำงานเป็นไปโดยราบรื่น แต่หลายครั้งมักเกิดปัญหาฝ่ายการเมืองเข้าแทรกแซงฝ่ายบริหารราชการในแง่ของการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการประจำ อย่างไรก็ตามฝ่ายบริหารราชการก็มีการแทรกแซงฝ่ายการเมืองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายโดยเฉพาะเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ทางเทคนิคสูง ซึ่งฝ่ายการเมืองอาจมีข้อมูลน้อยหรือไม่มีความเชี่ยวชาญ เช่น ฝ่ายบริหารราชการจะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการริเริ่มร่างข้อเสนอแนะนโยบาย การชักจูงหว่านล้อมให้ฝ่ายการเมืองกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามทิศทางที่ตนหรือองค์กรต้องการ การเสนอทางเลือกให้ฝ่ายการเมืองตัดสินใจ เป็นต้น

ดังนั้น ฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหารราชการจึงมีความสัมพันธ์ในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน โดยบางครั้งมีการแทรกแซงบทบาทหน้าที่ของอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะในทางปฏิบัติเราไม่สามารถแบ่งบทบาทระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายข้าราชการประจำได้อย่างเด็ดขาด แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะต้องมีความสมดุลกัน การปฏิบัติงานจึงจะเกิดเสถียรภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

จากความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ เห็นได้ว่าฝ่ายบริหารราชการมีข้าราชการประจำที่มีข้อมูล มีความรู้ และมีประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานของรัฐ ในขณะที่ฝ่ายการเมืองนั้นอาจจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป แต่ฝ่ายบริหารราชการยังคงมีข้าราชการประจำที่มีวาระการดำรงตำแหน่ง มีการสืบทอดความรับผิดชอบที่แน่นอนกว่าฝ่ายการเมืองเมื่อเป็นเช่นนี้บทบาทของข้าราชการประจำจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ฝ่ายการเมืองไม่มีเสถียรภาพและยังไม่เข้าสู่รูปเข้ารอย จึงต้องอาศัยข้าราชการประจำเป็นหลักในการบริหารบ้านเมือง ทั้งด้านการใช้กฎหมาย ด้านการใช้ทรัพยากร ด้านการแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่สิ่งที่สำคัญคือข้าราชการประจำจะต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตและมีความเป็นมืออาชีพ เพราะจะทำให้ฝ่ายการเมืองไม่สามารถที่จะเข้าไปการแทรกแซงอย่างไม่เป็นธรรมได้ เพื่อให้ข้าราชการประจำสามารถดำเนินงานด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เหมาะสม

สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนตอบสนองต่อความต้องการ
ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- จิตาภา ถิรศิริกุล. (ม.ป.ป.). การเมือง การบริหาร และการกำหนดนโยบายสาธารณะภายใต้แนวคิด
การบริหารกับการเมืองที่ไม่แยกออกจากกันในบริบทสังคมตะวันตกและไทย. สืบค้น 3 พฤศจิกายน
2558 จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M7_198.pdf
- ชำนาญ คำชู. (12 มิถุนายน 2555). บทเรียนหน่วยที่ 2 ขอบข่ายของการศึกษานโยบายสาธารณะ.
สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.skcc.ac.th/elearning/lg0213/?p=40#4>
- แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารราชการ. (ม.ป.ป.). สืบค้น 30 ตุลาคม 2558 จาก
<http://teacher.aru.ac.th/witchugon/images/stories/thaiadmin/4chap1text.pdf>
- ลิขิต ธีรเวคิน. (20 กุมภาพันธ์ 2551). บทบาทอันสำคัญยิ่งของข้าราชการประจำ. สืบค้น 30 ตุลาคม 2558
จาก http://www.dhiravegin.com/detail.php?item_id=000528
- วิชชุกร นาคธน. (2550). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการระบบบริหารราชการไทย. สืบค้น 30 ตุลาคม
2558 จาก [http://human.aru.ac.th/2012/images/stories/picmenu/NAT/Warasan/
rabobborihanrachakanthai2555.pdf](http://human.aru.ac.th/2012/images/stories/picmenu/NAT/Warasan/rabobborihanrachakanthai2555.pdf)